

## ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:  
 Egész évre... 16 kor.  
 Negyedévre... 4 "  
 Helyben hához hordva:  
 Egész évre... 20 kor.  
 Negyedévre... 5 "  
 Vidékre postán szállítva:  
 Egész évre... 24 kor.  
 Negyedévre... 6 "

# TISZÁNTÚL

## POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és  
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszerkesztőség kéziratok visszaadásán  
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a  
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

### Török forradalom.

A beteg ember rosszul van. Megpróbált fiatalosdít játszani, forradalmárkodni s a vége az lett, hogy megroppant a dereka. Olyan derékfájást kapott, hogy most egyszerre tehetetlenül vergődik. Az új-törökök és a szofták hajbakaptak s a kik forradalom útján jutottak hatalomhoz, azokat most újabb forradalom készül el-söpörni.

Mióta kivertük a törököt Magyarországról területéről, a két nemzet felismerte egymásban a rokont. Előbb a török nyomorította meg a magyart úgy, hogy a német karjába kergette s osztrák prédává tette. Aztán visszaadtuk a kölcsönt: amint a törököt kivertük a Duna-Tisza közéről, attól a perctől nyomorék ember lett belőle, a ki koldus kenyéren tengve, szárad egyre jobban össze. A magyar-török háborukat sanyli ő is. Akkor másfél évszázadra ennek a két nemzetnek a kezében volt a világ sorsa. Ha egymást támogatják, örökre biztosítják birodalmaik hatalmát. Mit hozhatott volna létre Mátyás Magyarországa s Bajazid Törökországa — a fekete sereg és a janicsárok: egymás mellett!

A józan önzés is egymásra utalta őket mozgalmakat s mikor a vértelen forrada-

s a két testvérnép diktálhatott volna Európának! De hát testvérek voltunk: s olyan irtózatos háboruban pusztítottuk egymást, a minőt csak testvér folytathat testvér ellen. A világtörténelem pedig tovább haladt s mikor a két nép kimerült a rettenetes harcban, mikor pusztaság lett az Alföld, romhalmaz Mátyás palotája s elpuhult urak a janicsárok: akkorra elmúlt a nekünk kimért idő. Más erők, más népek vették kezükbe a történelem irányítását. A magyart Bécs nyomta, a törököt London és Szentpétervár — és a közös nyomoruságban ismertük fel azt, a minnek érzete valamivel előbb világhatalmassággá tehetett volna mindkettőnket: hogy testvérek vagyunk.

Testvérek lehettünk volna a dicsőségben — testvérek lettünk a csapásokban.

Rákóczi, Kossuthot és még annyi dicső magyart a török testvér mentett meg az őrvölgő bosszútól. Mi pedig igaz részvétellel tekintünk nemes testvérünk küzdelmes helyzetére s egy szívvel, egy lélekkel óhajtjuk beldegulását.

Távol van tőlünk a Boszporusz két partja, de közel az a nép, mely ama partokon látja nemzeti létének alapkövét. Örömmel üdvözöltük az alkotmányos lom meghozta a török alkotmányt és sajtószabadságot, a magunk vére ismer-

tünk s Budapest megismétlődni látta Sztambulban a mi március tizenötödikénket. Kelet két népe nem szennyezte be alkotmányossága hajnalhasadását ember-  
 verrel, nyaktilóval.

A mit most látunk odalent a Balkán déli oldalain, az is mintha a mi történelmünknek volna a megisméltése. A reakció nem nyugszik bele az új idők haladásába s megosztani törekszik a nemzetet és első sorban a hadsereget. Nálunk a nemzetiségek, ott a szofták és kisázsiai elmaradottabb elemek féltékenységet szítják fel hazug dinasztikus frázisokkal. A szultán éltetésével rohannak a szultán által szentesített alkotmány ellen s polgárháboru árán is oda akarják szorítani a török nemzetet is a maga Világosa elé.

Boldogtalan testvér, ha nem tud tanulni a mi történelmünkéből! S nekünk még csak föl lehetett támadnunk a világosi temetőből; ez az ország csak mint Magyarország állott meg az idők viharai-  
 ban, éreznie kellett azt a Kárpátoktól az Adriáig minden teremtettt léleknek. De az összetört török császárságon, bolgár és szerb cári hatalmon, albán függetlenségen pár évszázadja vérell és vassal összekovacsolt Törökország micsoda történelmi emlékekre hivatkozva, követelhet egy esetleges bukás után új étetet? IX. Konstan-

### „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

#### Körséta

a st. lousi világkiállítás területén.

Irta: Vértési Károly.

A sajtó épülete mellett, acélból alkotott magas torony emelkedik az égnek, távlatból úgy látszik, mintha gyufaszálakból volna összeróva. Ez a Marconi-féle drót nélküli távirás kiállítási állomása, ahonnan több városba lehet sürgönyözni. Erre a toronyra szeretnek a kiállítás látogatói felvonatni s az egyes emeletekről, alacsonyabbról, magasabbról körülnézni, az egész kiállítási területet áttekinteni. Most még érdekesebb volt a magas helyről lenézni, hogy ismerem az utakat, hidakat, épületeket, a különlegességeket a helyét. Érdekes volt látni, miként bocsátják be a világosságot az egyes palotákba, házakba, felülről. Szellős volt bizony a vas torony legmagasában.

Megyek azután kocsin, gyalog, liliputi vasuton sorban, vizsgaszemmel apróra megnézni mindent, részben ismételni a már látottakat.

Szemem úgy is többet látott, mint amennyit képes vagyok leírni. Mesebeli berendezés. Sajtóiroda, jégraktárak, vendéglők, magán építkezések, szilárd anyagu és az összerakható faházaknak se szeri se számuk. Köteteket lehetne csak azokról teleírni, amiket én itt elhallgatok vagy csak néhány szóval említek. Körsétámban megannyi tarisznyázó társaságot látok, egyeseket is, zsiros papir göngyölegek, papír zsákok, hirmondói annak addig, míg összeszedik, hogy a naphoz címzett vendégtogadó helyeken, kiállítási padokon, ideiglenes kiállítás volt az — élelmiszerekből.

Az erdészet, halászat és vadászat (Forestry, Fish and Game) egy egyszerű de tágas, jól világított, széles utakkal bíró nagy épületben van elhelyezve. Amerikaiak, faneműket állítottak ki és pedig Washington, Arkansas, Louisiana, Oregon, Unio államok és Brazília. Van itt egy fa, mely Amerika felfedezésének az idejében már 400 éves volt. Kitétt ott kisebb-nagyobb állatokat Louisiana, Montana, Colorado, Mexicó és Canada. Élő halakat nagy viztartókban Missouri és Pennsylvania. Madarak, élők és kitémtek. Halóság mindenféle vi-

zekből. Vadászok és halászok örömmünnepet ülhetnek.

Canada prémeket, Portugália parafát állított ki, Németország a tudományos erdészetet tette ki szemlére.

Minél többet építenek az emberek, annál nagyobb érdeket kelt az okszerű erdészet, a doig sok munkásnak ad kenyeret, kincset hoz az erdő tulajdonosnak. Olvasom egy kimutatásban, hogy az Egyesült Államoknak a faipar, melynek az anyaga az erdőből került ki, 1891. évben egy billió dollárt hozott.

Ezen a kiállításon szem elé van állítva, hogyan dömtik, szállítják és szárítják a fatörzseket, mik a fának ellenségei, miként kell a magot vetni, a fa csemetéket elültetni. Látjuk működésben a gépeket, melyek a fa feldolgozására vannak.

Ami nem fért el az épületben, kivüle van nagy területen

A halászhathoz tartozó tárgyak, horgok és hálók tarka változatosságban igen érdekesen vannak kiállítva.

Régi vadászati fegyverek, melyeket dobtak, megfeszítet ivből löttek ki, vagy amelyekkel

### A tavaszi idény beálltával

ajánlom a n. é. vevőközönség b. figyelmébe dusan felszerelt rak-  
 táram a legolcsóbb versenyen kívüli árak mellett u. m.  
 kezimunkák, hozzávalók, rövidárak, szallag- és csipkediszek, keztyük, harisnyák,  
 övek, nap és esőernyők, fűzők, zsebkendők, kötények, fátjolok. Vidéki rendelmények  
 pontosan eszközöltenek.

Telefon 783. szám.

**TÁTRAY GUSZTÁV**  
 NAGYVÁRAD, Rákóczy-ut 4. sz.

tin. Ragómező. Szanderbég emlékeit hívja segítségül?

A török állam sorsa attól függ lehet-e a török hazafiak közti egyetértést létesíteni? Bizonyos, hogy a mostani zavarokban idegen kéz van; csak azt nem tudjuk még kinek a keze? Sztabul gondja, hogy az Abdül Hamídot életű káltságokban észrevegye a vérszámításokat. Ha nem, akkor egy szép napon ő is a ravaszul elűzött, »vendégmálós« idegen mészárolásra ébredhetnek a végül Konstantinápolyból is feladják az ismerős távratot: Törökország felségped lábai előtt fekszik.

**Kaas Ivor húsvéti cikke.** A magyar publicistika kedvessége. Kaas Ivor báró az A. kormány vasárnapi számban posztum hallgatás után ismét megírta. Gyönyörű cikkben fejtegette, miért nem adhatja fel a péppárt külön állását. A bírót ezért a cikkért az egész országból számosan üdvözölték. A táviratok közül Nagyvárad közönségét közelebbről érdeklik a következők:

A Tiszántúl szerkesztősége örömmel üdvözli a húsvéti cikk illusztrációs iróját s óhajtja, hogy ismét állandó harcosa legyen a keresztény sajtónak és politikának.

Húsvéti cikke alkalmából fogadja melegséggel legkisebb tanítványának őszinte köszönetét. Független harának kereszténység iránti szívből. Jézus keresztény Magyarország legkérdezőire hív ki. Mesterünket nem kell elhanyagolni. Kérjük tehát ne hagyja el a közönséget. Küzdelmünk Magyarország küzdelme; győzelmeink Jézus diadala: Gedeon, Belényes.

A keresztény Magyarország helyreállításáért újra harctérre lépett lelkes bajnokot húsvéti cikkéért a nagyváradai Katolikus Kör nevében mély tisztelettel üdvözli: Karácsonyi János elnök.

örbe ejtettek. Legújabb szerkezetű vadász pus-kák nagy számmal.

Élő vadállatok, madarak élénkítik meg az osztályt, vadász és halász öltözetek teszik érdekessé. Olaj, kaviár, gyöngy, kagyló, korál, vagyis burány, szivacs s. a. t. teszik teljes egészségre. Egy hidról látjuk a halak etetését, tenyésztését, a tóhalgazdaságban. A rothadt vizeket miként tisztítják. A lazacot miként fogják.

A tengeri halak egy másik, gömbölyű medencében, tengervízben vigan lubickolnak.

Nagy utat teszek ezután a képzeletben. New-Yorktól megyek a sarkvidékek meghalt világáig 20 perc alatt. Felhágok egy 200 láb hosszú, jégtörő, tengeri nagy hajóra, csupa jég van körülöttem. A zivatar és éjszaki fény is kitűnő utánzás. Ez a hideg nem hűt le, mert ebben a nagy melegben egy darab Vezuvot hordok a keblemben, mint Tiberius császár mondta, — de másról. Gondolkodom azután az emberiség halálmegvető tudás vágyáról, a 70-ik szélességi fok jégsivatagáról, az éjszaki sark titkait ostromló hősokról. Sokan akarták már elérni az éjszaki sarkot, Nansen, Peary, Svendrup, Jackson, André és mások. Az emberi törekvések egyike sem sikerült még eddig. Legújabbban megerősítésre váró híradás van Amerikából, az éjszaki sark eléréséről. Cooch nevű amerikai tudós érte volna el. Nem hiszem.

Megnézem a száz méter átmérővel bíró

**A bosnyák alkotmány.** Bécsből táviratozták: Széké Adalbert, a bosnyák országos kormány igazságügyi osztályának főnöke, ma Bécsbe érkezett. A közös pénzügyminiszteri-umban ugyanis értekezlet lesz, amelyen a bosnyák alkotmányjavaslatok végleges alakját szerkesztjük meg. A javaslatokat végleges meg-szerkesztésük után jóváhagyás végett a magyar és az osztrák kormány elé fogják terjeszteni.

## ORSZÁGGYÜLÉS.

### A képviselőház ülése.

Budapest, április 15.

A képviselőház ma délelőtt formális ülést tartott, hogy átvegye a főrendiház üzenetét.

Füst Gyula elnök tizenegy órakor megnyitja az ülést és felolvassa a főrendiház átiratát, melyben értesíti a képviselőházat, hogy a képviselőház ülésén letárgyalt javaslatokat, névszerint a vicinálisokra vonatkozó törvényjavaslatokat, a kongruát, a főudvarnagyi bíraskodásról szóló javaslatot a főrendiház is megvitatta és változatlanul elfogadta.

Boszóky Arpád a napirendhez szól. Kifogásolta azt, hogy a kormány tagjai nem tartják be a házszabályokat és nem felelnek az interpellációkra. Kéri az elnököt, hasson oda, hogy ez irányban intézkedés történjék.

Elnök kijelenti, hogy ő az ellenzékkel szemben sosem járt el szigorúbban, mint másokkal.

Günther Antal igazságügyminiszter beteszteli a kereskedelmi miniszter helyett a pécsbáttaszéki vicinális vasút javaslatát és még néhány helyi érdekű vasútra vonatkozó javaslatot. A vallás és közoktatásügyi miniszter helyett jelentést tesz a tanítók fegyelmi ügyéről. Végül a maga nevében az ungvári, makói és jászberényi törvényszék felállításáról szóló javaslatot terjeszti be.

A jegyzőkönyv hitelesítése után az ülés fél tizenkettőkor véget ért.

**A banktárgyalások.** A banktárgyalások hétfőn veszik kezdetüket. A tárgyalások csakis az esetben nyernek halasztást, ha a miniszterek egészségi állapotában történik valamilyen változás.

**Günther a Kuria elnöke.** Mint értesülünk, Neuberger kuriai tanácselnök a napokban beadta nyugdíjaztatása iránti kérvényét. Helyébe Zachár budapesti táblai tanácselnök fog kineveztetni. Vavrik tanácselnök jelenleg beteg, úgy hogy a Kuria a polgári tanácsok elnökei közül csak Gottl jár hivatalba. Ezenkívül tudvalevőleg a Kuria elnöki állása Oberschall halála óta nincs betöltve. Természetes, hogy ez állapotok nagyon ártanak az ország első bírósága ügymenetének. Néhány nap óta a Kuria bírái körében a legnagyobb határozottsággal kolportálják azt a hírt, hogy a Kuria elnökévé Günther Antal igazságügyminiszter fog kineveztetni. Günther a napokban biztosan bekövetkezendő kabinetváltás alkalmával fog az igazságügyi miniszteri tárcától megválni. Amidőn azután a király a Wekerle-miniszteriumot ismét kinevezi, publikálni fogják Günthernek a Kuria elnökévé történt kinevezését is. Hogy ki lesz az igazságügyi miniszter, azt ma még nem tudják.

## A helyzet.

A képviselőház délelőtt tizenegy órakor formális ülést tartott, hogy átvegye a főrendiház üzeneteit. Ámbár formális üléseken csak nagyon kevés képviselő szokott megjelenni, ma az összes Budapesten időző képviselők ott voltak a képviselőházban. Persze nem az ülés iránt érdeklődtek, hanem arra voltak kíváncsiak, mi lesz a politikában?

Pozitívet a megjelent miniszterek közül senki sem tudott mondani, hiszen maguk sem tudtak. Maguk is azt lesték, mi történik Bécsben, a hol Wekerle ma délben jelent meg az uralkodónál audiencián, hogy jelentést tegyen a politikai helyzetről. Csak annyit mondtak egész határozottsággal, hogy a kormány április, huszonhatodikára okvetlenül beadja lemondását.

vastornyokon nyugvó Ferry-féle vaskereket, mely a levegőben alulról fölfelé forog, emeli, veszi 340 láb magasságban a ráaggatott 36 vasuti kocsi, melyek mindegyikében 60, különlegességet kedvelő embernek van férőhely. Én Párisban még a múlt század végén (1898) tettem meg ugyanazon keréken a legkevésbé sem borzasztó légi utat, azért itt most egykedvűen tovább állok, időt reá nem pazarolok, de esténként megnézem, mikor 8000 fény világítja meg, sőt egyszer előtérben beülök a Falstaff-féle korcsmába.

Az indiánok, szájatva, talán gondolat nélkül bámulnak a nagykerékre, ilyen látványra még soha sem pillantottak. Már az igaz, hogy a st. louis kiállításán nemcsak az indiánok, de mások is gyakran felejtették nyitva a szájukat.

Innét a nagy virágóra és az Agriculture házrengeteg mellett az Intramural-villanyoson jutok a Live Stock-hoz, igazán csak egy zsirsértésért. Megcsodálására jártak az emberek. Feltrengett. Földig csúng a kövér baba, nem lehet már váluhoz édesgetni, megél a maga zsirján. Egy teljes öl volt az állat hossza. Sok »indai pecsenye« kerülné ki belőle, miként a székely ember a sonka szeletet nevezi. Azután a legnagyobb bivalyt néztem meg.

A barom kiállításán, arrafelé, egy füst alatt megnézem az istálló-fészerekben a jó tejelőket az igavonó állatokat, a lovakat, örvé-reket, szamarakat, továbbá a kecskéket és bir-kákat, mindenféle lábas jószágot. Megtudom, hogy az Egyesült Államok állatállománya

4.073.791.736 dollár érték. Ujjak pattintására figyelő, nyüszítő, vihogó, orrlíkaikat szimatolva felfújó kutyákat, farkukat a lábuk közé kapó »hosszu kutyákat«, miként az erdélyi az agarat nevezik, és a miákoló macskákat, egyéb kedvelt állatokat, a szemes eleségtől hizott kakast, meg-csupassított fejű tollas barmokat, fiatal tojókat. Külön helyen egy ritkaság kakas, tolia, nyakán feldagad, megkotyog. Az Amerikában nagyon elterjedt s igen kedvelt mokusok, nagyobb számban. Ötven épületben nagy területen van mindez elhelyezve. Ez a város tanva, egyuttal állandó vásár is. Van sok ló a tartóláncon, katonának, rendőrnök, hintóba való, ágyu buzásra, teher vontatásra, telivér, fajtisza apa-állatok. Kár, hogy lótenyésztéséről híres hazánk, erre a jövedelmező gazdasági ágra sem fordított itt gondot.

Talyigás emberek hordták a szemetet Nyikorgott a kerék, vakkantott a kutya, melynek a délutáni álmát zavarták.

Dóriai építkezés mellett haladok el, ez a Temple of Fraternity. Missouri testvériségi együletének a képviselője van benne.

Fáradt voltam, mégis elzarándokoltam Jeruzsálembe. A nyugalmat, nem az én számomra teremteték az istenek.

(Vége köv.)

**Függetlenségi hangulata.**

Ami a függetlenségi képviselők hangulatát illeti, a konturok mind élesebben kezdenek mutatkozni. A bankcsoport nem enged, de egyre kisebb lesz az a kör, amelyet a bankcsoporthoz lehet számítani. Egyre szaporodik azok száma, akik azt mondják, hogy nem szaporodik azok száma, akik azt mondják, hogy nem szabad fölfordulást csinálni és ezzel veszélyeztetni a függetlenségi program ama részét, amelyet az adott politikai viszonyok között is meg lehet valósítani. Egyebekben az a jelszó járja, hogy azt kell majd csinálni, amit Kossuth és Apponyi fognak ajánlani. Ha ők úgy látják jónak, hogy a bank-kérdés kikapcsolassék, nincs más hátra, mint ebbe belenyugodni és más téren való munkával kárpótolni az országot,

**Hatvanhetesek álláspontja.**

Látva ezt a hangulatot, az a benyomás erősödik meg az objektív szemléletben, hogy a fuzió lehetséges, a fuzióra meg van a készség a függetlenségi pártban. Nehézség inkább a hatvanhetesek részén van, akik semmiféle bizonytalan szituációba, semmiféle nem egészen félreérthetetlen programba nem hajlandók belemenni. Azt mondják, hogy eddig az összes bajokat az okozta, hogy a politika tele volt kétértelműségekkel, nem volna tehát semmi célja annak, ha a kétszínűség politikáját folytatnák, amely csak újabb zavarokra vezetne.

**Wekerle kihallgatása.**

Bécsből táviratozzák a budapesti tudósítónak: Wekerle Sandor miniszterelnök ma reggel mindenekelőtt Vértessy Géza államtitkár látogatását fogadta s vele tanácskozott. Ezután Kieblsberg Kunó gróf osztálytanácsos jelentését fogadta. Fél tíz órakor Zichy Aladár gróf ő felsége személye körüli miniszter látogatta meg. A miniszterelnök fél 11 órakor eltávozott a magyar házból és Bilinsky lovag osztrák pénzügyminisztert kereste fel, hogy vele értekezzen. Wekerle Sándor miniszterelnök legfelsőbb kihallgatása, amelyben a belpolitikai és a parlamenti helyzetről teszi meg jelentését, fél 1 órára a Hofburgba van kitűzve.

**Wekerle a királynál.**

Wekerle miniszterelnök tegnap délelőtt, — mint Bécsből jelentik, — egy óra hosszat volt a királynál kihallgatáson. A miniszterelnök főleg a bankkérdés felvetése által teremtett politikai helyzetről referált a felségnek. Politikai körökben nagy jelentőséget tulajdonítanak a miniszterelnök mai audienciájának, a melyen azonban döntés egyáltalán nem történt.

**A Törökországi forradalom.**

Mértékadó diplomáciai körökben a helyzet tisztázottnak még nem tartják. Bár úgy látszik, e percben, hogy a hatalmat a reakciós elemek szereztek meg, de még mindig nem tudjuk, ki bírja tényleg a felelősséggel párosult hatalmat: a szultán e, a lelépő vagy a jövőendő kormány, a hadsereg vagy a szólták? A bécsi külügyi hivatal óhajta az, hogy olyan tekintély vegye kezébe az ország kapujának kormányát, aki a nyugalmat helyreállítani és aki a külpolitikát határozott irányban és felismerhetően irányítani tudja.

**Konstantinápoly, április 15.** Egy ulemából álló küldöttség kihallgatáson jelent meg

a szultánnál és felkérte, hogy ezentul csak a régi szultánjelmezt viselje. Hire jár, hogy Mohamed Mukdar pasa, konstantinápolyi parancsnok megszökött. A közoktatásügyi tárcát Abdurrahman fogja átvenni. A távirati cenzurát még mindig nagyon szigorúan kezelik.

**London, április 15.** Annak az irádénak a szövege, melylyel a szultán a kormány lemondását elfogadta, a Times közlése szerint a következőleg szól:

— Miután ő császári felsége a kormány lemondását elfogadta, új kormány van alakulófélben, hogy a birodalom és a haza boldogulását és a nép biztonságát minden képzelhető eszközzel biztosítsa. Azokat a császári csapatokat, melyek a mai népgyűlésen jelen voltak és mindazokat, kik hozzájuk csatlakoztak, semmiféle ürügy alatt nem fogják felelősségre vonni; sem őket e miatt gáncs érni nem fogja. Eszerint tehát amnesztiát kapnak. Minthogy birodalmunk, hála istennek mohamedán és a császári irodákat, melyek a szent törvény értelmében örökkévalók és fenségesek, ezentul a legnagyobb pontossággal kell végrehajtani, felséges uralkodónk a kalifa és a hadsereg főparancsnoka utasította a seik ül izlamot, hogy hívja fel a császári csapatokat, hogy vonuljanak vissza nyugodtan és bizalommal kaszárnyáikba, a lakosságot pedig arra, hogy térjen vissza saját ügyeihez és közölje velük azt, hogy a szultán irántuk kegyelemmel viseltetett.

Egy császári kézirat, mely Tewfik pasát hadügyminiszterré nevezi ki, e szavakkal végződik:

— Megbizom Önt, hogy olyan kabinetet alapítson, mely a szent törvényekhez alkalmazkodik, az alkotmányt tiszteletben tartja, a közrend felett örökös, hogy így összes alattvalóink biztonságát, akár mohamedánok azok, akár nem mohamedánok, biztosítsa.

**Konstantinápoly, április 15.** A csöcselék, amelyet a Tanin és a Surrai-Ummet című ifju-török lapok szerkesztőségi helyiségeit teljesen elpusztította és kifosztotta. Husszein Dsahid képviselő, a »Tanin« főszerkesztője és Dsavid szaloniki képviselő állítólag egy igen kis helységbe menekültek. Egy lap külön kiadása szerint Ali Kemal, az Ikdam főszerkesztője és Murad, a Nizam tulajdonosa fognak helyükre lépni. A többi ifju-török képviselő és számos előkelő ifju-török részben elbujt, részben elmenekült. Katonák és polgári csapatok, valamint egyes személyek az utcákon tüntetéseket rendeznek a komiték ellen. Külön kiadásban jelentik, hogy képviselők megesküdtek a katonáknak, hogy ezentul kötelességeiket a seriatusi törvény szellemében fogják teljesíteni.

**Bécs, április 15.** Envez bég őrnagy berlini török attassé ma Bécsen át Konstantinápolyba utazott.

**Konstantinápoly, április 15.** Az ulemák küldöttsége arra kérte a szultánt, hogy jövőben a historiai nemzeti viseletet hordja. Hir szerint Mahmud Muktar volt hadtestparancsnok megszökött. Közoktatásügyi miniszteré a szultán Abdurrámát nevezte ki. E bolgár kormány a megegyezés dolgában négy napi ultimátumot adott át.

**London, április 15.** Konstantinápolyból jelentik, hogy kedden este 7 óra után is ott maradtak a zendülő katonák a térségben és újabb csapatok csatlakoztak hozzájuk. Éjjel 11 órakor éljenzések között megjelent Edhem pasa s tudatta velük hadügyminiszterré történt kine-

vezését. A katonák visszavonultak kaszárnyáikba. Az új török újságok szerkesztőségeit lerombolták. A csapatok minduntalan kifejezést adnak az új török tisztek elleni gyűlöletüknek.

**Konstantinápoly, április 15.** Ahmed Riza, a francia nagykövetségen van. Tartózkodási helyét titokban igyekeznek tartani.

**Belgrád, április 15.** Egyes politikai körök félnek, hogy a törökországi forradalom hullámai átcsapnak Szerbiába is. A belgrádi hangulat igen kritikus.

**Konstantinápoly, április 15.** A papok a kaszárnyákban a parlament feloszlátását hirdetik. Az új választások alkalmával, úgy hirdetik, hogy csupa muzulmán fog bekerülni. A török katonák 121 tisztek követelik a fejét a szultántól. A tisztek legtöbbje európai műveltségű egyén. A szultán nem fogja teljesíteni a katonák kívánságát.

**Rejtélyes gyilkosság.**

Titokzatos gyilkosság történt tegnap hajnalban Kocsubán. Egy valamikor igen tehető gazda ember holttestét találták reggel 6 órakor szobája padlóján vérbe fagyva. A szerencsétlen 62 éves öreg ember, kit az emberek galádsága minden vagyonából kiforgatott. *Urszedán Flóra* a neve a meggyilkoltnak. A gyanu a fiára háramlott az első perctől kezdve, azonban bizonyítani ezideig mit sem lehet, mert a gyilkos semminemű bűnjelet sem hagyott hátra. A tegnapi nap folyamán kiutazott *Herman Aladár* vizsgálóbíró és *Kocsó Emil* mint jegyzőkönyvvezető a helyszínére s ma már folyik a vizsgálat.

Tenkei tudósítónk a következőket telefonálta az esetről:

Urszedán Flóra jómódú gazdaember számbament Kocsubán még csak pár évvel ezelőtt is. Azonban hogy a felesége meghalt, ki mint asszony a vagyon javarészt hozta a házhoz, a rokonság addig-addig mesterkedett, míg végre alig maradt az öregnek belevő falatja. Ami saját vagyona volt, azt felemésztette a sok perköltség. A vagyon legnagyobb részét János nevű fia kaparintotta magához, ki a szó szoros értelmében gyűlölte az apját. Sokszor nagy összeütközés volt az apa és a fiu között s nem egyszer véres tejjel került ki az összeütközésből az öreg.

Tegnap reggel úgy 6 óra tájban Urszedán Flóra egyik szomszédnője, ki naponta szokta neki a reggeli tejet vinni, csodálkozva állt meg az ajtó előtt, mert az szokás ellenére tárva nyitva volt. Az asszony amint a szobába lépett, borzadva állt meg az ajtóban. Az öreg ember az ágy előtt vérben feküdt. Ősz haját pirosra festette a megaludt vér. Fején, a szem és a fül között hatalmas daganat, a nyakán egy hatalmas szurás által ejtett seb tátongott. Ezenkívül elől a torka fel volt vágva. Az arcon kinos haláltusa nyomai látszanak. A megrémült asszony rögtön tisztába jött, hogy gyilkosságnak esett áldozatul az öreg, rohant egyenesen a csendőrségre.

A csendőrségsvezető rögtön megjelent a tett színhelyén s nyomozni kezdett az ügyben. Hogy ki a tettes, még nem lehet tudni, bár súlyos gyanuokok terhelik a meggyilkolt 35 éves János nevű fiát, ki tenkei postaszolga.

A szolgának egy ajánlott levelet kellett volna kézbesíteni Kocsubán s így ő ott volt a gyilkosság reggelén, azonkívül az előző viszony az apa és a fiu között szintén terhelő a fiura, bár az mindent tagad. Azt állítja, hogy ő csak délelőtt ment Kocsubára. Megkezdődik ma a vizsgálat s a fiu letartóztatása igen valószínű.

Az orvos véleménye szerint a gyilkosság 4 és 5 óra között történt. Az első ütést alva

kapta az öreg Esután kiugrott az ágyból és dulakodás fejlődött ki a gyilkos és a megvil-kolt között. Ekkor kapta a szurást a nyakszirt-jére. A torokát pedig azután vágják el, mikor sebétől a földre rogyott. A halál közvetlen oka a torok elmettsége volt, bár a szurás is halált vont volna maga után.

A szobában semmi bűnjelre sem akadt a csendőrség, úgy a fejszét, melynek tompa végével adta a gyilkos az első ütést, mint a kést a gyilkos magával vitte.

A nyomozás erősen folyik.

## UJDONSÁGOK.

### Tájékoztató.

Április 18. A Biharmegyei Közművelődési Egyesület közgyűlése d. e. 11 órákor.

### Válaszul az »Impressziókra«.

A *Nagyvárad* *Napló* valamikor épen e sorok írójától vette rossz néven, hogy meg merete kritizálni a *Napló* kritikáját. A tegnapi számban azután a következetesség nagyobb dícsőségére épen ő bírálja meg — igaz hogy némely pironkodással — az én kritikámat a Márfy kiállításról.

Nos — ebben az általános művészi szempontokat emlegető kritikában elég furcsa dolgokat olvastunk. Rembrantet Velasper-t és Goyát egy kalap alá foglalja a mostani impresszionistákkal! Ugyan kérem: az »Éjjeli Őrjárat«, »Breda bevétel«, »Mária Lujza« arcképe csak mégse hasonlítanak azokhoz az összevissza hányt elrajzolt, s egy meg se rajzolt, riktó színteltes, sokszor felismerhetetlen képekhez, amiket a Ferenczy-Grünwald féle impresszionista festés produkál! Node nemcsak ezek az örök-nagyok, de azok a nagy testők, akiket ma ün-nepel Páris: Bonnat, Besnard, Dagnau, Bouve-ret, Gandara, Laurens sem hasonlítanak *ezekhez* az impresszionistákhoz, kik ugyancsak könnyű végén fogják a dolgot s nemhogy tanítványai, de torzképrajzolói a szép, a fölséges, az ő ké-peikhez hála Istennek egy cseppet sem hason-lító természetnek.

Még különösebb dolgokat olvastunk a cik-kecskében a *Holnapistákról*, kiknek nevében megköszöni cikkező, hogy őket a francia föl-dön már a múlt század utolsó negyedében szerepelt szimbolisták és dekadensek tanítványai gyanánt tüntették fel! Szép, de akkor miért Holnapisták? Elég lenne talán Tegnapiaknak hini őket?! Különben azzal, hogy a francia költők tanítványainak mondtuk őket, még nem tettük egyenlővé velük. Sokszor kisebb a tanítvány mesterénél. Mi csak azt hangsúlyoz-tuk, hogy ne hánytorgassák a holnapot a teg-napiak.

Csupa tévedés az is, a mit cikkező e sorok írójának Fieber Henrikkel a Kath. Szemlében folytatott polémiajáról mond, ahol végre kiüti a szeg a zsákból a fejét, azaz megnyilatkozik cikkező *felkezesi* elfogultsága is. »Mert haladni kell a korrallal, még a Kath. Szemlében is.« Bizonyos, hogy ilyet nem mert volna mondani a Zsidó Szemléből. Mindig csak a »katholikus« az, amelyet kicsinyelni, leszólni, lehurrogni szabad. Egyébiránt megnyughatik a cikkező: én nem tettem indexre se Klingert, se Uhdét, csak azt állítottam — s ebben velem tartanak Németországban igen sokan a keresztény művészet hívatott ismerői közül — hogy a nevezett nagy művészek alkotásai nem felelnek meg az egyházi művészet követelményeinek. Aminthogy a Kath. Szemlében megjelent cik-

kemet az Aquinói Sz. Tamás Társaság felszólí-tására írtam, s a Kath. Szemle szerkesztőségé-nek felhívására közöltem ugyanezen lekcinyelt szemle hasábjain. N. G.

### Előfizetési felhívás

A tisztességes irodalom pártolása mindad-dig üres jelszó marad, míg a közönség akarata tartalmat nem ad neki. Kezdeni kell pedig az-zal az irodalommal, amellyel mindennap érint-kezünk: a hirlapirodalommal.

Százezer koronát jóval felül halad, a má-sodik százezerhez közeledik az az összeg, me-lyet a központi katolikus sajtó támogatására a Sajtóegyesület eddig összegyűjtött. — Ilyen összegre a vidéki sajtó nem számíthat. De arra feltétlenül szükség van, hogy alapítvány helyett előfizetőkben gazdagítsuk azt a sajtót, melyet bátran tehet asztalára a család.

Lapunk a keresztény magyar családok uj-ságja. Mindent megírni, de úgy megírni, hogy ne kelljen a lapot szégyenkezve elrejtteni: ezt az elvet már akkor követtük, amikor még a társadalom nagy része nem is sejtette, minő méreg a pornografia s mily erős harc lesz szükséges annak leküzdésére. A mellett poli-tikai irányunk vezéreszméje a független, ke-resztény, dolgozó Magyarország. Szent László városában Szent László virágzó Magyarországa lebeg előttünk ideálként.

Kérjük olvasóink támogatását, lapunk hat-hatós terjesztését. A *kiadóhivatal*, melynek ve-zetését *Csávássy Gyula és fia* vették át, min-dent elkövet a lap megfelelő kiállítása és pontos szétküldése körül s támogatja a szer-kesztőséget nehéz munkájában. A kettőiek munkája azonban csak akkor vezethet sikerre ha harmadiknak beáll a munkába a legerősebb fél: a közönség.

A közönségért dolgozunk a közönséggel ehhez kérjük mindnyájunk támogatását.

Lapunk a legolcsóbb a helyi nagyobb lapok közt; előfizetési árai a lap homlokán ol-vashatók.

A Tiszántul  
szerkesztősége és kiadóhivatala.

\* **A Bmke közgyűlése.** A Biharmegyei Magyar Közművelődési Egyesület vasárnap délelőtt 11 órákor tartja meg ez évi közgyű-lését a városkúza nagytermében. A közgyű-lésen választják meg a különböző szakosztályo-kat és azok elnökeit is. Ezek az osztályok lesznek hivatva a Bmke programját megvaló-sítani. A közgyűlésre külön meghívót nem fog szétküldeni az egyesület, azért Glac Antal főispán a Bmke ügyvezető elnöke ezúton kéri az egyesület tagjait, hogy a közgyűlésen mul-hatatlannal sziveskedjenek megjelenni.

\* **Náday Ferencz a ravatalon.** Az elhunyt színművész holttestét tegnap szállították át a Várház-közüti gyászszobából a régi Neu-zeti Színház előcsarnokába, ahol az Entreprise diszes ravatalra helyezte. A ravatalhoz csak a családtagokat, a rokonságot engedik, ma dél-előtt 10 órákor a ravatalt áthelyezik az udvarra és ide a közönséget is bebocsátják. A család-hoz számos részvételyilatkozat érkezett, így Apponyi Albert gróf ezt írja az özvegynek:

Nagyságos asszonyom! Fogadja nagy-nevű férje, hazánk egyik legkiválóbb színmű-vészenek és kulturális téren uttörtő munkásá-nak gyászos elhunytával alkalmaival legmélyebb részvétem kifejezését.

Részvétüket fejezték ki: Molnár Viktor államtitkár, Garibaldi, Nopcsa László báró, Wlassics Gyula, dr. Boda Dezső, gróf Batthyány stb. stb. A temetés ma délután fél 4 óra-kor lesz.

\* **A város cimere mint védjegy** Moskovits Farkas és Társa cipő- és csizma-gyáros cég kérvényt intézett a városhoz, amely-ben rámutat, hogy gyártmányai nemcsak Nagy-váradon és hazánkban foglaltak piacot, hanem külföldön is jó hírnevet szereztek. Éppen ezért ki van téve a cég annak, hogy konkurrencsei silány árukkal rontják az ő hírnevét, amiért szükséges, hogy gyártmányain védjegyet vagy valami más ismertető jelvényt alkalmazzanak. Kéri Nagyvárad város tanácsát, hogy a város cimereinek használatát a jelzett célra engedé-lyezze.

\* **Miniszteri rendeletek a szakszer-vezetésekről.** A szocialista szakszervezetek ügyében tegnap két rendelet érkezett Nagy-várad városához és a többi törvényhatóságok-hoz a kormánytól. A belügyminiszter tudatja, hogy a feloszlott vas- és fémmunkások szak-szervezetének működését újból engedélyezte, kivéve a budapesti gépgyári munkások szak-szervezetét. Ugyanis ez utóbbinak a tagjai osztoztatták Budapesten a tüntetések alkalmá-val a munkások között a revolvereket. — A kereskedelmi miniszter pedig elrendeli, hogy ahol a vasúti munkások szakszervezetét fel-oszlatták, az esetleg lefoglalt ingóságokat árve-rezze el a hatóság.

\* **A világító céglámpák elhelyezése.** A kiugró cégtáblák eltiltásáról alkotott sza-bályrendeletet kérielhetlen szigorral hajtja végre Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala. Amint a lakatosok kulcsait eltiltotta, éppen úgy eltiltja a világító céglámpákat is. Belányi Imre, a villamosmű igazgatója előterjesztést tett e tárgyban a tanácshoz, amely szerint az ilyen világító cégek eltiltását sérelmesnek tartja úgy az iparosok és kereskedőkre, mint a közönségre és a villamosműre nézve. Ilyen céglámpák a közvilágítást emelik, az illetőknek reklamául szolgálnak és villamos áramot fogyasztanak. Hajlandó a villamosmű igazgatója az ilyen világító cégek állandó felügyeletét el-vállalni, s azok kellő biztonsággal leendő el-helyezését megvizsgálni. Ha ezen lámpák el-helyezése a szabályrendeletbe ütköznék, a város módosítsa a szabályrendeletet.

\* **Az aradi tizenhárom emléke.** Az aradi tizenhárom vértanu kivégzési helyét előre-láthatólag minél előbb meg fogják vásárolni, mert oly nagy pártolásra talált az ügy minden fele, hogy a befolyó pénzadományok csak-hamar elérék a föld vásári értékét. Most Arad város közönsége minden vármegye törvény-hatóságához és tehetősebb községhez felkérést intézett, hogy adományaikkal segítsék elő a vértanuk kivégzési helyének megvásárlását. A kérelem Biharmegyéhez tegnap érkezett meg.

\* **A közügyesség tanítása az isko-lákban.** Bodnár János községi iskolai igazgató javaslatot nyújtott be Nagyvárad város taná-csához, amelyben hivatkozik arra, hogy az elemi iskolákról kiadott új tanítás elrendeli, miszerint minden iskolában tanítani kötelesek a közügyességet. A nagyvárad elemi iskolák tanítói és tanítónői azonban, egy-kettő kivé-re-lével, nem képesek tanítani a közügyességet, mert nincsenek kiképezve. Bodnár János javasolja, hogy a város a tanítók részére rendezzen ilyen közügyességi tantályamat. Ez sokkal ke-vesebbe kerül a városnak, mintha a Budapes-ten rendezendő tantályamokra küldik fel a tanítókat. A másikkal pedig az Bodnár Jánosnak, hogy a nagyvárad állami iskolákat

ne padokkal, hanem olyan asztalokkal szerelje fel, amelyek amig alkalmasak az írás, rajzolásra, addig a kézügyességi foglalkoztatásnak is megfelelnek.

#### \* A komádi kenderáztató sorsa.

Komádi község lakossága a község határában nagy kenderáztató telepet akart létesíteni, azonban nem volt hozzá megfelelő anyagi ereje s így a felállítás költségeinek 80 százalékát a földművelésügyi miniszter tárcájából kérték folyósítani. A miniszter intézkedése tegnap érkezett le a megyéhez. A miniszter a kérelmet nem teljesítette. Nem látta ugyanis szükségesnek a miniszter, hogy a komádi kendergyár mellé még egy kenderáztatót is felállítsanak mert a kendergyár előállításán adja el a kisgazdáknak a feldolgozott kender s a kenderkórót métermázsánként 5 koronáért vásárolja meg a termelőktől. De attól eltekintve is a miniszter már e előokra teljesen kiadta a rendelkezésére álló összeget s így a komádiak kérését nem teljesítheti.

\* **A várvizi jegyző kiténtetése.** Annak idején megirtuk, hogy a király Medvessy József várvizi jegyzőnek az arany érdemkeresztet adományozta. Az érdemkereszt tegnapelőtt érkezett le Glac Antal főispánhoz, aki áttette azt Miskolczi Ferencz alispánhoz megfelelő eljárás végett.

\* **Kinovezés.** Glac Antal főispán a tegnapi nap folyamán dr. Fráter László derecskei közigazgatási gyakornokot tb. szolgabíróvá nevezte ki.

\* **A henoegő hitetlen.** A zürichi tavon történt. Nagy társaság hajózott át a tavon. Egy kövér, aranygyűrűvel telerakott ur meg nem állhatta, hogy a természet szépségeiben gyönyörködő utasokat istentelen fecsegésével meg ne zavarja. »Örök pokol — kiáltá — bolond gondolati! Okos ember ilyenben nem hisz. Hát kérem, honnan venné az Uristen a tüzelő anyagot az örökké éléstéséhez? Akadt, kinek tetszett a fecsegés s hangos tetszésnyilvánítással jutalmazta.

Egyszerre azonban megszólal egy szerény kapucinus a földézet egyik sarkából.

— **Uram** — mondá a szerzetes — mindaddig, míg az Uristennek olyan tuskói lesznek, amilyen én, hajosan fog tüzelő dolgában zavarba jönni.

Erre már hangos bahota volt a felelet, mely átragadt a hajó összes utasaira.

#### \* A tanoncok és a szakszervezetek.

Az iparos és kereskedő tanulók az utóbbi időben ép oly szervezkedést kezdtek, mi által a munkaadók helyzetét igen megnehezítették s ez által törvényellenes dolgot is követek el. A kereskedelmi miniszter most erre vonatkozólag s következő rendeletet adta ki:

Az utóbbi időben, mind sürűbben fordult elő, hogy kiskorú iparostanoncok oly célzattal különböző egyesületeket vagy szervezeteket alakítottak, illetőleg ilyenekbe beléptek, hogy a felnőtt munkásokhoz hasonlóan szervezkedjenek. Minthogy a szülői hatalom és az ipar-törvény értelmében munkaadók házi fegyelme alatt álló kiskorú tanoncokra az egyesülési és gyülekezési jog nem vonatkoztatható, de másrészt az sem engedhető meg, hogy szerződéses tanoncvizonyban lévő kiskorú egyének a munkaviszonyokat tárgyaló gyülekezésekben részt vegyenek, mely gyülekezések gyakran korcsmai helyiségekben, szesz italok élvezete mellett tartatnak, az 1884. évi XVII. tc-ben megállapított jogkörömből kifolyólag a belügyi, valamint a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urakkal egyetértőleg, ezennel elrendelem, hogy az iparos (kereskedő) tanoncoknak egyesületekbe való belépése, vagy egyesületek alakítása megtiltandó és a hatósága területén netalán létező ily egyesületek feloszlatása iránt a szükséges intézkedések megteendőek.

Felhívom ehhez képest Cimet, miszerint az elsőfoku iparhatóságokat utasítsa, hogy az ipar-

törvény 78. §-ából kifolyó kötelességükreél fogva — e tilalomnak érvényt szerzendő — a tanoncok magaviseletét oly irányban is ellenőrizzék, hogy azoknak akár nyílt, akár titkos egyesületekbe, illetőleg szervezetekbe való bevonása, illetve belépése a jövőben megakadályoztassék.

Azon tanonc-otthonokra, önképzőkörökre és ifjusági egyesületekre, melyek a vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak 21.411—1907. sz. a kibocsátott rendelete értelmében az iparostanonciskolával kapcsolatban az iskola igazgatójának vagy helyettesének vezetése mellett szerveztettek, ezen körrendelet hatálya nem terjed ki. Budapest, 1909. március hó 5-én.

Kossuth.

\* **Lovak osztályozása.** A m. kir. Honvédelmi Miniszter urnak 11225—1908. sz. leiratával a város területén összeirt lovak osztályozása elrendelhetvén, ezen osztályozás keresztvitelére határidőül f. évi április hó 22. és 23. napját kitűzöm. Felhívom ennél fogva Nagyvárad város lakosait, kik lovakat tartanak, hogy lovaikat és pedig az olasz és ujjvárosi városrészből április hó 22. ik, Váralja, Velence, Csillagváros és Külváros városrészekből április 23. ik napján reggeli fél 8 órakor megvizsgálás és osztályozás céljából az ujjvárosi lóvásártérre annál is inkább elővezessék, mivel különben az 1873. XX. t. c. 9 §-a értelmében a kényszerállításból eredő költségeken kívül a visszatartott lovak mindenike után 20 koronától 200 koronáig terjedhető önzérsággal fognak büntettetni, Nagyvárad, 1909. április hó 10. Darvassy Lajos. tanácsnok.

\* **Az osztályosorsójáték huzása.** Az osztályosorsójáték tegnapi huzásán a következő nagyobb nyeremények lettek kihuzva:

10000 koronát nyertek: 54234 82833 88303 102553.

5000 koronát nyertek: 50007 68433.

2000 koronát nyertek: 8325 9913 21270 21344 27305 35409 41653 43922 46337 50958 59998 83638 86079 86707 89910 102657 105773 106192 113225 124581.

1000 koronát nyertek: 2895 4444 8321 9195 15776 17235 27570 28400 29289 32578 39461 46999 47588 53786 58312 60609 63012 64852 68609 70438 74272 74501 74680 80197 84569 85991 88838 91827 96060 105885 111290 115446 122275.

A többi kihuzott számok 500 és 200 koronát nyertek.

\* **Ajánlat.** Perf-kt magyar levelező, az egyszerű és kettős könyvitelben teljesen jártas beszél: magyar, német, román, szerb és horvát nyelven, nős, keresztény uriember állást keres. Címe a kiadóban.

## SZÍNHÁZ.

### Heti műsor.

Péntek: Francillon.  
Szombat: Csöppség. (Diósi Nusival.)  
Vasárnap délután: Aranyvirág, este: Bolond.  
Hétfő: A miniszter előszobájában, Rubin orvos (Mándoky Béla jubileuma.)

**Csöppség.** Virágosó, koszorúk, csokrok fogadták Hevesi Gusztit, mikor a »Csöppség« cimszerepében tegnap a színpadon megjelent. Ezek az óvációk elégtétel gyanánt is voltak szánva, amiért némely oldalról Batizfalvi Elza fellépését a kis naiva elleni tüntetésnek magyarázták s egész orosz-japán háborút provokáltak Elza és Gusztit tisztelői közt; holott a valóság csak egy kis kirándulást célzott a naiva-szerepkörre, minden személyi célzás nélkül. Az is bizonyos, hogy Hevesi Gusztit a tegnapi alakításával mindenkit tapsokra ragadott. Nem tudjuk, 101-szer, vagy 99-szer játszotta-e ezt a szerepet nyilvánkozottai szerint, de hogy

egyszer sem játszotta olyan jól, mint tegnap, az bizonyos. Csupa melegség, csupa érzés volt alakítása s megérdemelte a tapsokat, kihi-vásokat.

—r.

**A harmadik Csöppség.** Diósi Nusival, a harmadik Csöppség szombat este mutatkozik be a közönség előtt Fényes Samu bájos falusi történetében. Annál érdekesebb és pikánsabb az ő debutje, mert a Csöppség eredetileg neki íródott. Diósi Nusival a Király-színház művésznője volt annak idején, mikor Fényes Samu direkt az ő számára és nekie ajánlotta fel a darabot. Hirtelen közbejött akadályok miatt a bemutató-előadás elmaradt és így Diósi Nusival most mutatkozik be először ebben a pompás, reá szabott szerepben. Bizonyos hogy nagyon sikkes, ügyes eleven játékot produkál és új meglepetésekkel, friss trükkökkel fűszerezi az előadást. A Csöppségverseny szombati turnusa éppen ezért meleg érdeklődésre tarthat igényt, annál is inkább, mert a versenynek még folytatása lesz. Erdélyi Miklós ugyanis engedve a több oldalról folklort ötletnek, elhatározta, hogy a vasárnap esti műsort megváltóztatja és az eredetileg kitűzött Bolond helyett a Csöppséget adatja elő; az első felvonásban Batizfalvy Elzával, a másodikban Hevesi Gusztival, a harmadik felvonásban Diósi Nusival játszatja a cimszerepet. Ez a verseny tényleg unikum lesz és nagyszerű szórakozást ígér a vasárnap esti közönségnek.

## EGYESÜLETEK.

\*) **A nagyváradai építőiparosok felirata.** A nagyváradai építőiparosok szövetségének tegnap megtartott végrehajtóbizottságának választmányi gyűlésén a többek között Satarill Ferenc indítványára elhatározták, hogy feliratot küldenek a kereskedelmi miniszterhez, melyben kérik fogják, hogy a küszöbön lévő munkás biztosításáról szóló novelláris törvényjavaslatba befoglaltassák, hogy az építőmunkások, kik a nyári hónapokban keresik egész évre szükséges jövedelmüket, télen át is élvezhessenek a nyáron befizetett összegért betegsegélyezést és gyógykezelést. Ez a felirat is bizonyítja a szövetség humanus érzelmeit és azt, hogy mennyire szíven viseli a szövetség a munkások jólétét.

## Igazságszolgáltatás.

§ **Nagy csődper a törvényszéken.** Hamis bukas miatt került a tegnapi nap folyamán a vád ottak padjára Sichertmann Jakab és Endre, kik Rozenfeld Jakab és ennek nejevel egyetemben mintegy 200.000 korona hitel ellenében fedezet nélkül csődöt mondtak. A vádlottak pénzzel üzérkedtek s üzletük több vármegyében szerepelt. Sámsoni birtokuk volt a földézet, melyre váltokon nagy összegeket vettek fel s a múlt évben a birtokot árverés utján eladták, de a tartozások közül mit sem fizettek ki. A vételár, mely 170.000 korona, eltűnt.

A tegnapi tárgyaláson kihallgatták a vádlottakat, kik természetesen tagadják bűnösségüket. Azt állítják, hogy ők a kapott birtokért Berger Miksának adták kölcsön, ki azzal megszökött.

A tanuvalomások is megkezdettek. A tárgyalás folyik.

§ **A gyilkos mérnök.** Hódmezővásárhelyről jelentik: Ma reggel 8 órakor kezdődött a Pártos Gyula Giacomuzzi Girgil bűnper esküdtszéki főtárgyalása. Elnök: Patay István. A tárgyalás iránt óriási az érdeklődés. A tárgyalótermet a közönség zsufolásig megtöltötte. A tárgyalásra 67 tanut és négy orvosszakértőt idéztek be. Vádlott Pártos Gyula huszonegy éves isr. vallású, mérnök, büntetlen előéletű,

lévai lakos, ki ellen a királyi ügyész vádat emelt, hogy a múlt nyáron a marosnévizi országúton Giacomuzzi birtokost szíven lőtte és halálát okozta. A védelmet Zagoni Bodolla Ferenc dr. marosvásárhelyi és Pártos Vilmos dr. ügyvéd, vádlott bátyja látják el. Az esküdszék megalakulása után vádlottat a tárgyalóterembe vezetik. Vádlott gyöngye idegzetű ember, magartása zavart és idegesnek látszik. Az elnök kérdésére, hogy bűnösnek érzi e magát, nem bír válaszolni; majd később azt feleli, hogy nem érzi magát bűnösnek. Az áldozat anyja, Giacomuzzié közben a tanusobában idegrohamot kapott és kéri, hogy mentsék fel a tanuvalomlás alól. A bíróság Giacomuzzinét fölmenti. Az elnök előadja a vádat és kérdi Pártostól, hogy hogyan történt a dolog. Pártos nem tud felelni. Az elnök vádlotthoz: Gyöngének érzi magát? Tessék leülni és viselje magát férfiasan Pártos nem bír felelni. Elnök: Szóljon kérem, hogyan történt az eset? Pártos szinte önkívületlen székre rogy, mire az elnök a tárgyalást ¼ órára felfüggeszti.

## ÁVIRATOK.

### A király Budapesten.

**Bécs,** április 15. A lapoknak az a hire, hogy a király e hó 24-én Budapestre érkezik, úgy látszik, tévedésen alapul. A király csak később megy Budapestre. Ennélfogva már most megállapítható, hogy a német trónörökös Bécsben látogatja meg az uralkodót. A német trónörökös Bukarestből visszatérében e hó 24-én érkezik Bécsbe. A pályaudvaron maga a király fogadja és ugyanott diszszázad fog állani a katonai zenekarral. A német trónörökös mellé szolgálattételre Sprecher Artur altábornagyot, a 47. gyaloghadosztály parancsnokát és Apor Samuel ezredest, a német trónörökös nevét viselő 13. huszárezred parancsnokát rendelték ki. Egyelőre még nincs megállapítva, hogy a német trónörökös meddig marad Bécsben.

## KÖZGAZDASÁG.

### A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

**Budapest, április 15**

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	— — —	10.38
Rozs okt.	— — —	8.96
Zab májusra	— — —	—
Zab okt.	— — —	7.04
Tengeri máj. 1908.	— — —	6.85
Tengeri jul.	— — —	6.69

### Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

**Budapest, április 15**

Osztrák hitelrészvény	— —	631.25
Magyar hitelrészvény	— —	748.—
Leszámitoló bank	— —	743.75
Rimamurányi	— —	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	— —	692.25
Közuti vasut	— —	552.—
Városi villamos vasut	— —	269.—

### Hivatalos árfolyamok

A budapesti áru- és értéktözsde 1909. április 15

Magyar arany járadék 4 száz.	— —	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	— —	93.25

Magyar koronajáradék	— — —	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	— — —	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	— — —	95.50
Osztrák járadék papirban	— — —	186.—
Osztrák járadék ezüstben	— — —	145.—
Osztrák járadék aranyban	— — —	97.25
Osztrák korona járadék	— — —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	— — —	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	— — —	197.50
Magyar hitelbank-részvény	— — —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	— — —	730.—
Magyar hitelrészvény	— — —	748.—
London vista	— — —	631.50
Páris vista	— — —	689.50
20 márkás arany	— — —	23.51
20 frankos (Napoleonder)	— — —	19.02
Német birodalmi márka	— — —	117.96
Magyar nyeresemény sorsjegy kölesön	— — —	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	— — —	94.50



REGÉNYCSARNOK.



## FALUSI TÖRTÉNET.

VIG REGÉNY.

Irta: **Faragó Béla.**

(Folytatás.)

29

— Azért kedves öcsém, mert tokaji bor nem válhatik savóvá. Ugy véltem, hogy egy szép napon azzal lepsz meg, hogy családi levélárunkat átkutatód s fölfedezed milyen nagy pert akaszthatunk a kincstár nyakába és jogunk van a báróságra, azután te elmegy valahova Etiópiába, nagykövetnek és küldesz haza legalább két mázsa szinaranyat.

— Ugy van nagyságos Mánuel bátyám, a fiatal urnak legjobb helye volna valahol messze világrészen gyarmatot alapítani, mint Robinson tette; itt még király is lehetne... Így beszélt Anasztázia, de rögtön visszakapta a csipést.

— Szívesen elmennék, ha tudnám, hogy ilyen Péntekre lelek, mint nagyságos asszonyosság... (A végszó »ság« jelentősen meg volt nyomva. Kelenföldi Anasztázia érezte, hogy ő csak asszonyosság).

Stanci néninek tetszett a leleményes válasz, annál is inkább, mert a tésztából a halhatatlanság ügynöke sohasem evett, pedig ezzel lehet legjobban egy gazdaasszonyt megsérteni. Hiszen az ő tésztájától a haldokló is meggyógyulna. Nem gondolta meg, mit beszél, hirtelen odavágta...

— Lehetsz te öcsém Robinson idehaza is...

— Nem kátyulónökség az, szívem muskálja, azaz pelargonija, mert a muskállyi parasztos.

Stanci néni Móni bácsi beszédére tizenkét adagos pulykaméreg fogta el. Kitor már-már a vihar, de beleszólt Barnabás és újra simára varázsolja a tenger tükrét.

— Igaza van kedves nénémnek, én már megbeszéltem vele a dolgot. Van itt a Bögös folyón egy tizenkét holdas sziget, a mi mostan egész szunyogország, kedves bátyám ideadhatná azt nekem s én ott elkezdéném az életem mint Robinson.

— Abból ugyan semmi sem lesz, nem a »Senki szigete« az, ahogy a regényben írja a koszorus költő Jókai...

— Kedves bátyám, nekem csak addig kellene, míg megtanulnék szántani, vetni és más paraszt mesterséget...

— Igaza van a gyerekeknek, ha ehhez van kedve, legyen meg az akarata... pattogott a nem illiket figyelmen kívül hagyva Stanci néni...

— Igen praktikus — jegyezte meg frau von Spektakl; — Garibaldinak is volt szigete és Cinkinnatust is az eke mellől hívták a kormányra.

— Az ám, igaz, hátha még Garibaldi lesz belőle... dümmögé Móni ur.

Kelenföldi Anasztázia egy gombostűvel szurkálta körmeit, eszmerokonságnál fogva kísérletet óhajtott tenni, megérzi-e Barnabás?

— Nagyságos és mélyen tisztelt Móni bátyám! szeretett férfit! (Hm, hm! köhögött az ünneplő) A nemes családok hagyományos politikájában nem ritka, hogy egyik arisztokrata, a másik demokrata, egyik ur, a másik jellemének megfelelően paraszt akar lenni. Ki mire született, Móni bácsi lesz kamarás, Robinson urfi pedig paraszt. Prosit.

... Prosit hugocskám Anasztázikám... Barnabás nem csak a szigetet kapta meg gyakorlótérül, de abban is bizonyos lett, hogy néniére okvetlen számíthat.

Ezen az estén több nagyfontosságú tárgy intéztetett el. Egyebek között az is, milyen alakban mutassák be a két hölgyet a nagy világban, tudniillik frau von Spektakl és Kelenföldi Anasztáziát?

— Ez igen kényes természetű ügy — szavalt Kelenföldi Anasztázia. — Mik legyünk mi a nagybecsült uriháznál? Ahhoz, hogy a tisztli személyzethez számíttassunk, csekély lesz az udvartartás; mint barátok a világ előtt könnyen mendemondára adhatnánk alkalmat. A herceg esetleges feltalálása mindnyájunkat zavarba hozna. Nem történhetnék bemutatás. Tehát mik lehetünk mi? Helyünk a cseléd szoba...

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

**Dr. VUCSKICS GYULA.**

## NYILTTÉR.

MOLNÁR LAJOS és NEJE SZEMIÁN  
GIZELLA szomorodott szívvvel tudatják, hogy a testvér, illetve sógor

**MOLNÁR JÁNOS**

okl. gyógyszerész

folyó hó 15-én élete 57-ik évében  
hosszas szenvedés után jobblétre  
szenderült.

A megboldogult földi maradványai  
folyó hó 17-én délelőtt 10 órakor  
fognak a biharmegyei közkorházból  
az ágost. evang. egyház szertartása  
szerint az újvárosi központi temető-  
ben az anyaföldnek átadatni.

Mely végtisztesség tételre az el-  
hunyt kartársai és barátai tisztelet-  
tel meghívhatnak.

Nagyvárad, 1909. április 15.

**Legyen nyugvása csendes!**

ANGIQUARIUM  
Rákóczi-út 10.  
NAGYVÁRAD.  
**BENKŐ**  
Mindenféle  
könyvet  
olcsón  
ad és vesz.

## Belépési felhívás a 6-ik évtársulatba.

A Belvárosi Takarékpénztár kebelében alakult **Belvárosi Takarékos és Hitelszövetkezet** minden év január és július elsején egy-egy három évig tartó új évtársulatot nyit. Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenként 20 fillér fizetendő, melynek összege a három év elteltével a felmerülő haszonnal együtt fog az üzletrészeseknek visszafizettetni.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani s a tagok hitel igényeit kielégíteni. Szövetkezetünk tehát amellyel, hogy a takarékoság ügyét szolgálja tagjainak betéteik négyötöd részére erejéig kölcsönt is nyújt.

Felvételidő üzletrészenként 10 fillér s az első betét befizetésekor mindenki megkapja a saját nevére kiállított betéti könyvecskéjét.

Vidéki tagok a heti befizetéseiket befizetési lapok útján teljesíthetik.

Szövetkezetünk igen tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik szövetkezetünk tagjai óhajtanak lenni felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti helyiségünkben (Rákóczi ut, Barts—Óvári palota) bármikor jelentkezni sziveskedjenek.

A Belvárosi Takarékos és Hitelszövetkezet igazgatósága.

## Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

### Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás W o l f r a m lámpa darabja 450 kor. 100 gyertyásé 7 kor. 50 fill.

10 drb. egyidejű vételnél 10% eng.

*Sima izzólámpa dbja 72 fillér,*  
tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű izzólámpa különlegességek, fényképezési lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

### Csillárok, ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

### villamos motorokat

1. léertől 12 léertől minden nagyságban

### Elvállaljuk

## villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

## Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

## SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

### Művek

folyóiratok, hírlapok,  
vonalzatok,  
gazdasági nyomtatványok,  
egyházi, községi  
és egyéb  
hivatalos nyomtatványok,  
k ö r l e v e l e k,  
levélborítékok.

### Elvállal és készít:

izléses kivitelben  
mindennemű

## nyomdai munkákat

jutanyos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

### Levélfejek,

számlák, falragaszok,  
báti meghívók,  
táncrendek, etlapok,  
naplók,  
palackfeliratok,  
névjegyek,  
gyászlapok  
stb. a nyomdai szakba  
vágó nyomtatványok  
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Üvegfestészet, edzési műterem, üvegcsiszolda  
és tükörgyártó telep.

**Neumann Károly**

Nagyvárad, Teleki-u. 11.

a Kereskedelmi és Iparkamara palotájában.

Művészi kivitelű templomablakok  
tervezése és készítése, üvegedzés, arany-  
nyal és ezüsttel is.

Diszfüvegezés, címerfestészet.  
Üvegcsiszolás, rézfoglalatok, modern  
kirakat és kávéházi berendezések.

Tükörborítások, pecsétés régi tükrök  
újraöntése.

Árjegyzék, tervrajzok díjmentesen.

**Közgazdasági Bank Részv.-társ.**  
Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

**Betétek után tiszta**

**5%**

**kamatot fizet.**

## ORGONA HANGOK

legterjedelmesebb ima- ének-könyv 910  
énekekkel. Minden alkalomra kiváló szép  
éneket tartalmaz. Ára díszes kötésekben  
aranyfűzéssel 3—4—5 kor. Égi or-  
genavirágok 554 énekekkel 2-40. Meg-  
rendelhető MOLNÁR JÓZSEF kántornál  
KUN-SZENT-MIKLÓSON.

## Hirdetések

felvétetnek

a kisdóhivatalban.

## Bartos H. és Tsa

Rákóczi-ut.

**A tulajdonos halála miatt  
az összes árak potom-  
áron lesznek elárúsítva.**

**!! Berendezés eladó !!**

Helyiség szerződéssel együtt azonnal kiadó.

## A Biharmegyei Takarék pénztár

zálogháza

május hó 5-én

árverést tart.

Kéretnek a felek zálogjegyeik rendezésére.

Két

jó házból való fiu

tanulónak fizetéssel

felvétetik

a Szent László nyomdában.

## TÖRLESZTÉSÉS JELZÁLOGKÖLCSÖNÖKET

10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi visszafizetésre

féléves részletekben,

melyekben a kamat és tőke törlesztése bennfoglaltatik, 500 koronától kezdve  
a legelőnyösebb feltételek mellett ad,

esetleg drága kamatozású kölcsönöket konvertál a

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagyváradon.

Kölcsönkéreseknel telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokiv  
beküldése szükségeltetik.

## MAGYAR BANK

részvénytársaság NAGYVÁRADON Fekete-Sas palota.

Üzletfeleink érdekében egy nagyobb fővárosi  
jelzálogbankkal állandó összeköttetésbe lépven,  
abban a helyzetben vagyunk, hogy

**nagyváradai házakra,**

továbbá Biharmegyében levő földbirtokokra  
kedvező feltételek mellett

10, 20, 25, 40 vagy 50 éves

**törlesztéses kölcsönöket**  
adhatunk.

Már bekebelezett 6 százalékos vagy ezt meg-  
haladó kamatozású kölcsönöket

**olcsóbb kamatu**

törlesztéses kölcsönre bélyeg- és illetékmentesen  
átváltottatunk.

Mindennemű felvilágosítással intézetünk jel-  
zálog osztáya készségesen szolgál.